

icrası bu baxımdan böyük önəm daşıyır. Bölgədə müxtəlif sahələri əhatə edən layihələrin icrası məqsədilə dövlət büdcəsindən 2021-ci ildən bu günədək 12 milyard manata yaxın vəsait ayrılıb.

Bu gün yeni strateji hədəflərə nail olmaq üçün bütün səmərəli artım mənbələrindən istifadəni dəyərləndirən Azərbaycan yeni reallıqlar şəraitində qalib və güclü iqtisadi potensialı olan dövlət kimi dünyada mövqelərini daim möhkəmləndirir. Cənab Prezidentin müdrik və uzaqqörən siyasəti bundan sonra da onilliklər ərzində xalqımızın rifahına böyük töhfə verəcəkdir.

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan: güclü iqtisadi potensialı olan qalib dövlət. URL: <https://vergiler.az/news/article/26431.html>

MÜASİR SAHİBKARLIQ SISTEMİNDƏ XARİCİ İNVESTİSİYALARIN SƏMƏRƏLİLİYİNİN ARTIRILMASININ TƏŞKİLATI-İQTİSADI AMİLLƏRİ

*Əliyeva Ləman Cəfərqulu qızı
Elmi rəhbər: Rəhimova Mələhət Firqət qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

İnvestisiyalar mühüm struktur əmələgətirmə vəzifəsini yerinə yetirir. İnvestisiya siyasəti iqtisadiyyatın perspektiv strukturunun formalaşmasında aparıcı rola malikdir. Kapital qoyuluşlarının təmərküzləşməsi, müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin səfərbər edilərək daha əhəmiyyətli və təxirəsalınmaz regional problemlərin həllinə yönəldilməsi struktur-investisiya siyasətinin əsas elementlərindəndir.

Xarici investitorlara münasibət çoxsaylı və müxtəlif səviyyəli amillərin təsiri altında formalaşır. Lakin dünyada hazırki iqtisadi reallıq integrativ əlaqələrin xüsusilə kapital axını baxımından əlaqələrin intensivləşdirilməsinin əlverişliliyi haqqında arqumentlərə malikdir. Belə ki, xarici şirkətlərin iştirakı ölkəyə ən müasir texnologiyanı və müvafiq idarəetmə vərdişlərini gətirir. Bu, xarici bazara çıxmağı da asanlaşdırır, məşğulluğu artırır və yerli istehsalın inkişafına səbəb olur.

Xarici investisiyaların cəlb edilməsinin başlıca şərti investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasıdır, bu prosesin təmin olunmasının əsas amili hüquqi bazanın möhkəmləndirilməsidir. Bu zaman-hüquqi normalarda nəzərdə tutulan dəyişikliklər haqqında sahibkarların qabaqcadan məlumatlandırılması və investorların fəaliyyətinə ekoloji reqlament qoyulması məsələləri diqqət mərkəzində olmalıdır. Artıq sirr deyildir ki, xarici investorların ekoloji reqlamentlərdəki boşluqlardan sui-istifadə etməsi nadir hal deyildir. Əlbəttə nəzərə almaq lazımdır ki, xarici investisiyalaşdırma münasibətlərinin özünəməxsusluğu bu münasibətlərə hüquqi vasitələrin böyük qismini, yəni həm milli hüquq, həm də beynəlxalq hüquq tənzimlənməsini, başqa sözlə, hüququn iki sisteminin-milli və beynəlxalq hüququn tətbiqini zəruri edir.

İnvestisiya monitorinqinin milli sisteminin yaradılması əlverişli investisiya mühitinin təminatında az rol oynamır. Monitorinq investisiya fəaliyyətində

qoyuluşların artmasının onlardan əlavə edilən gəlirlərin artması ilə müşayiət olunması faktını aşkara çıxarmaq və təsdiqləmək vəzifəsini yerinə yetirməlidir. İnvestisiya mühitinin qiymətləndirilməsində daxili qurumların daha fəal iştirakı yalnız işin xeyrinədir. Belə ki, bu halda xarici investorlar əcnəbi ekspertlərin və konsaltinq firmaların qiymətləri ilə kifayətlənməzlər.

İnvestisiya mühitinə təsir edən amillər çoxsaylı və müxtəlif miqyaslıdır. Bu ölkənin liderlərinin investorlar üçün əlverişli şərait yaratmaq sahəsində görüləcək işlər barədə bəyanatlardan tutmuş, müəyyən regionlarda iqtisadi cəhətdən geridə qalmış rayonlarda tikintiyə, yenidənqurmaya və istehsalın modernləşməsinə kapital qoyuluşlarının stimullaşdırılmasına qədər geniş spektri əhatə edir. Nəhayət, ölkəmizdə xarici investisiyaların əlverişli şərtlərlə cəlb edilməsinin aşağıdakı perspektivləri aşağıdakılardır :

- infrastrukturun inkişafına yanaşmaların optimallaşdırılması;
- idxalı əvəz edən məhsulların istehsalı üçün iqtisadi və institusional mühitin dəstəklənməsi ;
- investisiyaların ölkənin əmək resurslarının bol olduğu rayonlara yönəldilməsi;
- ixrac potensialının genişləndirilməsi üçün tədbirlər kompleksinin hazırlanması və həyata keçirilməsi.

İnvestisiya siyasəti investisiyaların təhlükəsizliyinə yönəldilir ki, bu təhlükəsizlik, investisiyaların investisiya bazarında baş verən proseslərdən asılı olmamasını və gəlirin sabitliyini nəzərdə tutur. İnvestisiya risklərin idarə olunması, daha doğrusu, onların aşağı salınması tədbirləri kompleksinin həyata keçirilməsi investisiya siyasətinin mühüm elementidir. Keçid iqtisadiyyatı ölkələrində investisiya mühiti daha riskli olması ilə səciyyəvidir. Bununla belə, həmin ölkələrdə təbii sərvətlərin, iş qüvvəsinin ucuzluğu kimi amillər xarici investorları cəlb edir. Sırr deyildir ki, yerli qanunvericilikdəki boşluqlar hesabına manevrlərdən qazanmaq amili də bu qəbildəndir.

İnteqrasiya proseslərinin səmərəliliyi və intensivliyi tərəfdaşlara münasibətdə xoş məram və qarşılıqlı fayda güdməklə yanaşı, həmçinin əsaslandırılmış siyasət, o cümlədən investisiya siyasəti, mükəmməl hüquqi baza, əlverişli mühitin təşəkkülü üçün digər hazırlıq tədbirləri tələb edir. Məhz bu halda investisiya siyasətinin reallaşdırılacağını, xarici investisiyaların daha əlverişli şərtlərlə cəlb ediləcəyini gözləmək olar.

İqtisadi siyasətin tərkib hissəsi kimi xarici investisiyaların cəlb edilməsi siyasəti daxili potensialı fəallaşdırmalıdır. Bazar münasibətlərinin təşəkkülünün müxtəlif mərhələlərində bu potensialın gerçəkləşməsinə yanaşma müxtəlif olsa da, ümumi metodoloji yanaşma elementləri də yox deyildir. Xarici investisiyaların cəlb olunması sahəsində iqtisadi siyasətin əsas istiqamətləri aşağıdakı təxirəsalınmaz vəzifələrin həll edilməsinin zəruriliyindən asılı olmalıdır:

- xarici investorlar üçün əsas hissəsi vergi rejiminin sabitliyi olan hüquqi və təşkilati şəraitin yaradılması;
- kommersiya risklərinin azaldılması hesabına ölkənin nüfuzunun yüksəldilməsi;
- potensial xarici investorların axtarılması və cəlb olunması üzrə təşkilatların funksiyalarının vahid dövlət orqanında toplanması və s.

Xarici investisiyaların milli iqtisadiyyatın inkişafında müsbət rolu xeyli dərəcədə investisiya siyasətinin sosial yönündə təzahür edir. Xarici investisiyaların ölkəmizin təbii ehtiyatlarının istifadəsində iştirakının əsas istiqamətlərindən biri kimi əldə edilən mənfəətin əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə, xalqın ümumi sərvətlərinin ədalətli bölgüsünə yönəldilməsinin təmin edilməsi olduğu fikri ilə razılaşmamaq mümkün deyildir.

Milli iqtisadiyyatda xarici investisiyaların axının gücləndirilməsi və onların beynəlxalq standartlara müvafiq şəkildə qorunması üçün əlverişli şəraitin yaradılması ölkənin iqtisadi siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir və strateji əhəmiyyətli bir istiqamət kimi diqqət mərkəzində olmalıdır.

Ədəbiyyat:

1. İsayev S.Z. İnvestisiya fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi. Bakı, 2010.
2. Əhmədov M.A., Hüseyn A.C. İqtisadiyyatın dövlət tənzimləməsinin əsasları. Bakı, 2011.
3. Şəkəreliyev A.S. Dövlətin iqtisadi siyasəti: Dayanıqlı və davamlı inkişafın təntənəsi. Bakı, 2011.

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ DÖVRÜNÜN İQTİSADİYYATI

Əliyeva Səbinə Rövsən qızı

Elmi rəhbər: Süleymanova Təranə Əhməd qızı

Mingəçevir Dövlət Universitetinin

1991-ci ildə öz müstəqilliyini bərpa edən müasir Azərbaycan Respublikası 1918-1920-ci illərdə 23 ay ərzində mövcud olan və müsəlman Şərqi ilk dünyəvi, demokratik dövlət kimi tarixə düşən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin siyasi varisidir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz fəaliyyəti dövründə həyata keçirdiyi müstəqil dövlət quruculuğu təcrübəsi ilə, qəbul etdiyi yüksək səviyyəli qanunvericilik aktları və qərarları ilə Azərbaycan dövlətçiliyi tarixində dərin və zəngin iz qoymuşdur.

Gərgin və mürəkkəb ictimai-siyasi şəraitdə fəaliyyət göstərmiş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin demokratik dövlət quruculuğu, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, hərbi quruculuq və sair sahələrdə həyata keçirdiyi işlər Azərbaycan xalqının tarixinin parlaq səhifəsidir.

Ölkənin hər yerində müxtəlif pillədən olan məktəblər, gimnaziyalar, qızlar üçün məktəblər, uşaq bağçaları, qısa müddətli müəllim kursları, kitabxanalar açılır, kənd yerlərində xəstəxana və feldşer məntəqələri şəbəkəsi yaradılır, yoluxucu xəstəliklərə qarşı mübarizə aparılırdı. Bu baxımdan Parlamentin 1919-cu il sentyabrın 1-də Bakı Dövlət Universitetinin təsis olunması haqqında qəbul etdiyi qanunu xüsusi qeyd etmək lazımdır.

Dünyanın bir çox ölkələri ilə səfirlik və nümayəndəliklər səviyyəsində diplomatik münasibətlər yaratmış, ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələr, sazişlər